

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

НАЈЧЕШЋЕ ЗАРАЗНЕ И НЕЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ ДЕЦЕ

Вежба 05

ПОКАЗАТЕЉИ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА ДЕЦЕ - задатак

Здравствено стање новорођенчади и одојчади:

- Перинатални морталитет

- Морталитет новорођенчади

- Морталитет одојчади

- Удео деце са малом порођајном тежином

- Проценат новорођенчади и одојчади на природној исхрани

- Најчешћи узроци смртности одојчади

Значај наведених показатеља?

Здравствено стање предшколске деце (до 6 година):

- Смртност деце испод 5 година

- Најчешћи узроци оболевања и смртности предшколске деце

- Стање исхрањености предшколске деце

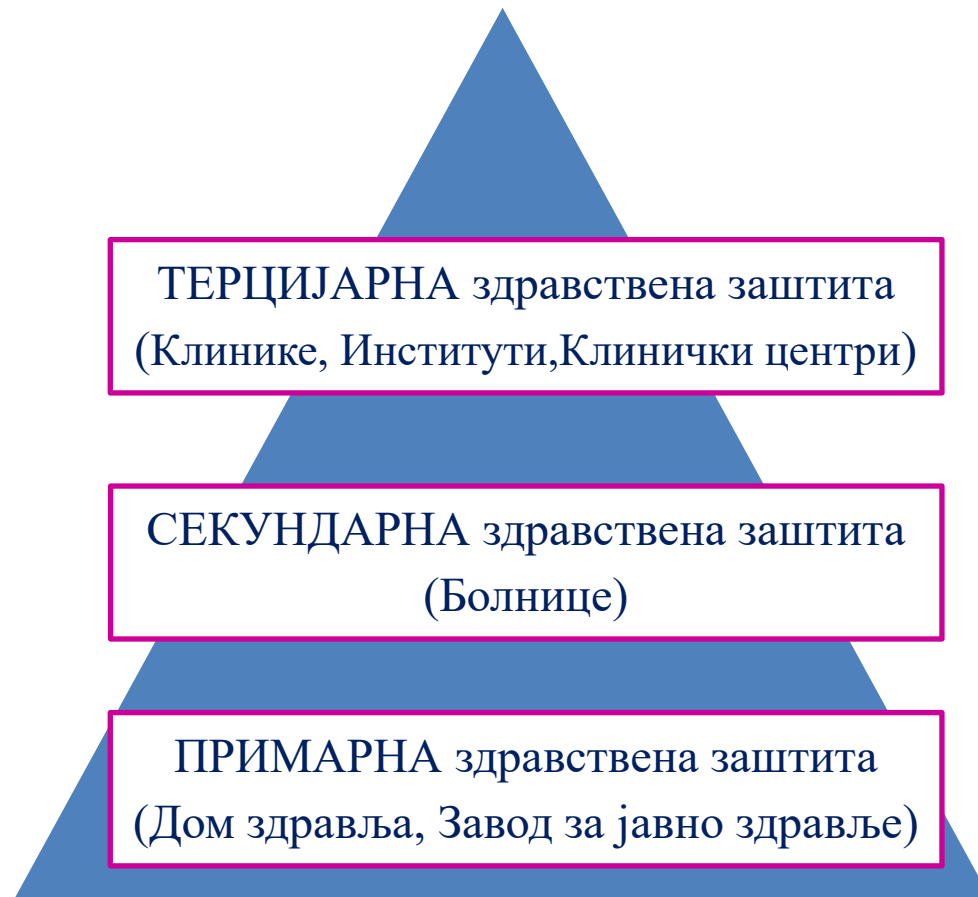
Здравствено стање школске деце и адолесцената (7-14 год; 15-19 год):

- Најчешћи узроци оболевања и смртности школске деце и адолесцената (разлике?)

- Пораст и смањење појединих обољења (стања)

ОРГАНИЗАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ

- Здравствена заштита је скуп мера превенције, лечења и вођења болести и повреда, коју спроводе лекарски, сестрински и други професионалци; обухвата спровођење мера за очување и унапређење здравља, спречавање, сузбијање и рано откривање болести, повреда и других поремећаја здравља и благовремено и ефикасно лечење и рехабилитацију

- У оквиру **ПРИМАРНЕ** здравствене заштите, здравственом заштитом деце се баве:

СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

- ПРЕДШКОЛСКЕ (деца од рођења до поласка у школу)
- ШКОЛСКЕ (деца од поласка у школу до завршетка редовног школовања)

СТОМАТОЛОШКА СЛУЖБА

РАЗВОЈНО САВЕТОВАЛИШТЕ

САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА МЛАДЕ

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ХИТНА ПОМОЋ

- **ЗАДАЦИ** служби примарне здравствене заштите деце су:

Превентивне активности – систематски прегледи, имунизација, саветовање

Дијагностичко-терапијске активности – прегледи, спровођење дијагностичких процедура и терапије у случају повреда и болести које не захтевају болничко лечење, збрињавање хитних стања

- У оквиру **СЕКУНДАРНЕ** здравствене заштите, здравственом заштитом деце се баве:

ОПШТЕ БОЛНИЦЕ

СПЕЦИЈАЛНЕ БОЛНИЦЕ (за поједине групе болести или старосне категорије)

- **ЗАДАЦИ** служби у оквиру секундарне здравствене заштите деце су:

Дијагностичко-терапијске активности: прегледи, постављање дијагнозе болести и лечење болести, повреда и стања која се не могу збринути на нивоу служби примарне здравствене заштите

- У оквиру **ТЕРЦИЈАРНЕ** здравствене заштите, здравственом заштитом деце се баве:

ИНСТИТУТ ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ НОВИ САД
(клинике за дечје болести, дечију хирургију, дечју хабилитацију и рехабилитацију)

ИНСТИТУТ ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ МАЈКЕ И ДЕТЕТА БЕОГРАД

- **ЗАДАЦИ** служби у оквиру терцијарне здравствене заштите деце су:

Дијагностичко-терапијски: прегледи, постављање дијагнозе болести и лечење болести, повреда и стања која се не могу збринути на нивоима служби примарне и секундарне здравствене заштите

Научно-истраживачки рад

Извођење наставе за студенте и специјализанте

НАЈЧЕШЋИ УЗРОЦИ СМРТНОСТИ ДЕЦЕ

ОДОЛЧАД

1. Стања у порођајном периоду, урођене деформације и хромозомске неправилности

ПРЕДШКОЛСКА, ШКОЛСКА ДЕЦА И АДОЛЕСЦЕНТИ

1. Повреде, тровања и последице деловања спољашњих фактора
2. Тумори
3. Болести кардиоваскуларног и нервног система

НАЈЧЕШЋИ УЗРОЦИ ОБОЛЕВАЊА ДЕЦЕ

ПРЕДШКОЛСКА ДЕЦА

1. Болести респираторног система
2. Заразне и паразитарне болести

ШКОЛСКА ДЕЦА И АДОЛЕСЦЕНТИ

1. Болести респираторног система

НАЈЧЕШЋЕ ЗАРАЗНЕ И НЕЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ ДЕЦЕ

БОЛЕСТИ РЕСПИРАТОРНОГ СИСТЕМА

ЗАРАЗНЕ (ИНФЕКТИВНЕ)

Запаљење носа (ринитис)

Запаљење ждрела (фарингитис)

Запаљење синуса (синуситис)

Запаљење крајника (тонзилитис)

Запаљење грла (ларингитис)

Запаљење душника (трахеитис)

Запаљење бронхија (бронхитис)

Запаљење плућа (пнеумониа)

Овчије богиње (варичеле)

Мале богиње (морбили)

Рубеоле (црвенка)

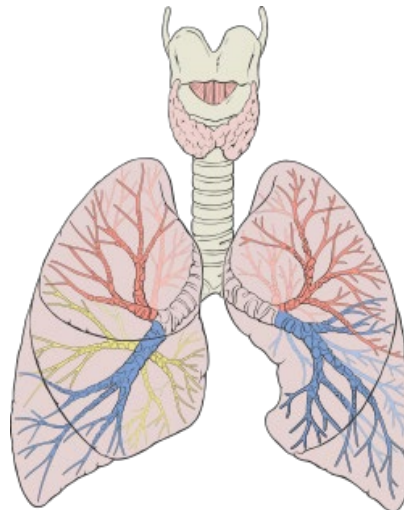
Заушке (паротитис)

Шарлах (скарлатина)

Велики кашаљ (пертусис)

Дифтерија

Менингитис епидемијски (заразно
запаљење мозданица)

НЕЗАРАЗНЕ

Астма

НАЈЧЕШЋЕ ЗАРАЗНЕ И НЕЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ ДЕЦЕ

БОЛЕСТИ КАРДИОВАСКУЛАРНОГ СИСТЕМА

НЕЗАРАЗНЕ

Срчане мане (урођене и стечене)

Анемије

БОЛЕСТИ СКЕЛЕТНОГ СИСТЕМА

НЕЗАРАЗНЕ

Крива кичма Рахитис

Равни табани

Фрактуре (преломи)

БОЛЕСТИ УРИНАРНОГ СИСТЕМА

НЕЗАРАЗНЕ

Ноћно мокрење

БОЛЕСТИ НЕРВНОГ СИСТЕМА

НЕЗАРАЗНЕ

Епилепсије

Хиперактивност

Фрас

Церебрална парализа

НАЈЧЕШЋЕ ЗАРАЗНЕ И НЕЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ ДЕЦЕ

БОЛЕСТИ ДИГЕСТИВНОГ СИСТЕМА ЗАРАЗНЕ

Дечија парализа (полиомијелитис)
Мала дечија глиста
Дечија глиста
Пантљичара

НЕЗАРАЗНЕ

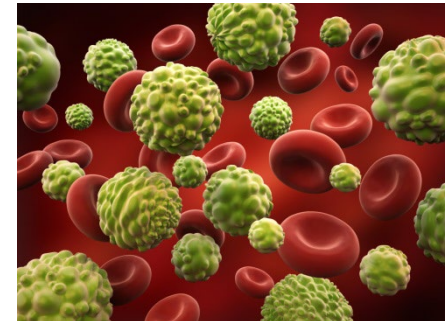
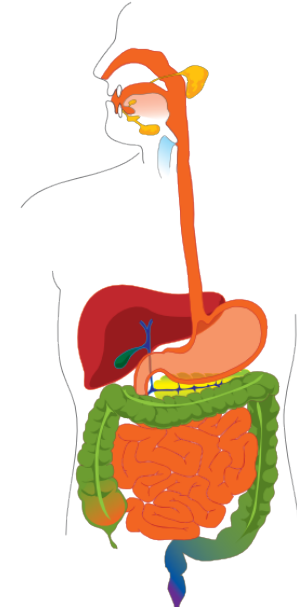
Упала слепог црева
Зубни каријес
Целијакија

МАЛИГНЕ БОЛЕСТИ

Леукемије
Ретинобластом
Неуробластом
Вилмсов тумор

БОЛЕСТИ ЕНДОКРИНОГ СИСТЕМА НЕЗАРАЗНЕ

Дијабетес

АСТМА

"ХИПОТЕЗА ХИГИЈЕНЕ"

- Учесталост астме и других алергијских болести је у последњих 40 година попримила размере глобалне "епидемије"
- Деца која имају мање изгледа да болују од астме и алергијских болести су деца која су дојена до шест месеци живота, деца која живе на фармама, деца која су део великих породица (имају старију браћу и сестре), бораве у дечијим колективима рано у животу, где долазе у контакт са бројним вирусним, бактеријским и паразитним инфекцијама

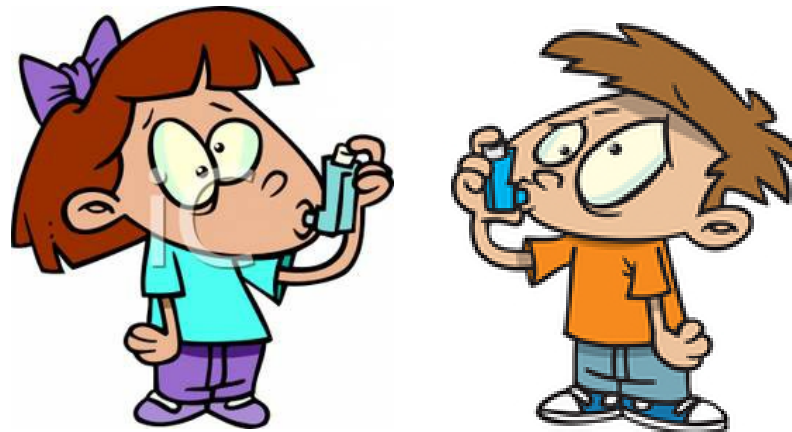
ЛЕЧЕЊЕ АСТМЕ

- Инхалација лекова који шире бронхије (бронходилататори) и који смањују запаљенску реакцију (кортикостероиди)
- Избегавање потенцијалних покретача астматичног напада
- Климатско и бањско лечење

АСТМА

ШТА УЧИТЕЉ/ВАСПИТАЧ ТРЕБА ДА ЗНА:

- * Да ли неко дете болује од астме?
- * Како се то дете лечи (које лекове и како користи у случају да му је потребна помоћ у школи)?
- * Како да уклони све могуће изазиваче астматичног напада?
- * Како да пружи прву помоћ?

АНЕМИЈА УСЛЕД НЕДОСТАТКА ГВОЖЋА (СИДЕРОПЕНИЈСКА АНЕМИЈА)

- Услед недостатка гвожђа недовољно је стварање хемоглобина и еритроцита (недовољан доток кисеоника до свих органа)
- Када је ниво хемоглобина изразито снижен (мање од 90 g/l) јављају се знаци и симптоми анемије: бледило, слаб апетит, раздражљивост, лако замарање, малаксалост, слабија концентрација, убрзан рад срца
- Најчешће се јавља код одојчади (после шест месеци), мале деце, адолесцената (чешће код девојчица), у трудноћи и током дојења

УЗРОЦИ:

- недовољан унос гвожђа храном, појачан губитак крви (крварења), повећане потребе (трудноћа, дојење)

ПРЕВЕНЦИЈА:

- дојење најмање шест месеци, исхрана богата намирницама које садрже гвожђе: намирнице животињског порекла - црвена меса, намирнице биљног порекла - зелено лиснато поврће, цвекла, бобичаво црвено воће – боровнице, купине итд.

ЕПИЛЕПСИЈА

- неуролошки поремећај који се испољава у виду невољних покрета и спазма, тзв. епилептичних напада

УЗРОЦИ:

- непознати - **идиопатска** епилепсија (генетска предиспозиција)
- обољења или фактори који су довели до оштећења нервног система (аномалије мозга, повреде мозга при порођају, инфекције цнс-а, тумори мозга, аномалије крвних судова мозга) – **симптоматска** епилепсија
- епилептични напад може бити различитог интензитета:

Велики (гранд мал) – тонично-клонични грчеви

Мали (петит мал) – краткотрајан губитак свести у виду одсутности, укочен поглед

Миоклонични – трзај неке групе мишића

Клонични – серија невољних ритмичних грчења

Тонични – нагла укоченост групе мишића

Атонични – брз, краткотрајан губитак мишићног тонуса

ЕПИЛЕПСИЈА

ШТА УЧИТЕЉ/ВАСПИТАЧ ТРЕБА ДА ЗНА?

- * Које дете има епилепсију?
- * Како да пружи прву помоћ у случају напада
 - напади се углавном не могу спречити, али дете мора бити заштићено од повређивања у случају напада
- * Које активности дете треба да избегава ако има епилепсију? (пењање на висину)

ФЕБРИЛНЕ КОНВУЛЗИЈЕ ("ФРАС")

- пролазни церебрални напади који настају при повишеној телесној температури
- манифестују се краткотрајним губитком свести, тонично-клоничним грчевима тела
- најчешће се јављају на узрасту од шест месеци до пет година
- 30 % деце са фебрилним конвулзијама развије епилепсију

ПРЕВЕНЦИЈА:

- правовремено снижавање повишене телесне температуре (преко 38 степени) (лековима за снижавање телесне температуре и појачавање одавања топлоте тела – скидање одеће, влажни облози, туширање млаком водом)

ЦЕРЕБРАЛНА ПАРАЛИЗА

- оштећење мозга у току развоја које се манифестује:

успореним психомоторним развојем

одржавањем примитивних рефлекса

поремећајем тонуса мускулатуре у виду спазма (грча) - **спастична** парализа или
млитавости — **млитав** парализа

- УЗРОЦИ:

пренатални: инфекције мајке у трудноћи, конгениталне малформације мозга

перинатални: порођајне трауме које доводе до исхемије (недовољног снабдевања мозга кисеоником), едема (отока) и крварења у мозгу

постнатални: инфекције цнс-а у периоду новорођенчета, хипогликемија

БОЛЕСТИ ДИГЕСТИВНОГ СИСТЕМА

ОПШТИ ЗНАЦИ И СИМПТОМИ БОЛЕСТИ ДИГЕСТИВНОГ СИСТЕМА:

- **повраћање** – може да укаже и буде последица болести дигестивног система, цнс-а (без мучнине), инфективних болести

- **дијареја** (пролив) - ретка, кашаста или течна столица; најчешће последица цревне заразне болести

Повраћање и дијареја увек представљају опасност од дехидрације организма, те је једна од најважнијих мера третирања ових стања **надокнада течности**.

- **опстипација** (затвор) – ретка, тврда и сува столица; најчешће последица неправилне исхране

- **бол у стомаку** - може да има веома различите узроке пореклом од болести различитих органских система, а не само дигестивног, при чему његове карактеристике (локализација, интензитет, бол при додиру) могу да укажу на прави узрок проблема. Улокико се детету да лек за ублажавање болова, изгубиће се карактеристике бола што може значајно отежати откривање узрока проблема те тако одложити пружање помоћи детету.

ЗУБНИ КАРИЈЕС

- раширена болест оштећења тврних зубних ткива
- промена на зубу која се уочава као црна тачка, шупљина или промена на круници је последњи стадијум сложеног и дуготрајног процеса који настаје међусобним деловањем бројних чинилаца

- ФАКТОРИ РИЗИКА:

бактеријска инфекција

недовољно лучење пљувачке

хигијенске навике (неадекватно прање зуба)

исхрана (слаткиши, газирана пића, кисела храна)

- ПРЕВЕНЦИЈА:

стоматолошки прегледи

редовно и правилно прање зуба

исхрана

ЦЕЛИЈАКИЈА – ГЛУТЕНСКА ЕНТЕРОПАТИЈА

- оштећење слузокоже танког црева које настаје као последица неподношења глутена, протеина који се налази у житарицама (пшеница, раж, јечам, овас)
- манифестује се знацима лоше ресорпције хранљивих материја (масти, витамина, минерала)
- симптоми и знаци: масне, бледе, обилне столице, дуготрајни проливи, заостајање у расту и добијању телесне масе
- ПРЕВЕНЦИЈА:
искључење из исхране намирница које садрже глутен (пшеница, раж, јечам, овас)

ДЕФОРМИТЕТИ КИЧМЕНОГ СТУБА

1. **СКОЛИОЗА** – деформитет кичме са кривљењем у страну
2. **КИФОЗА** – деформитет кичме са кривљењем према напред

- ПРЕВЕНЦИЈА:

физичка активност (вежбе за јачање трбушне и леђне мускулатуре), правилно седење

Scoliosis

Kyphosis

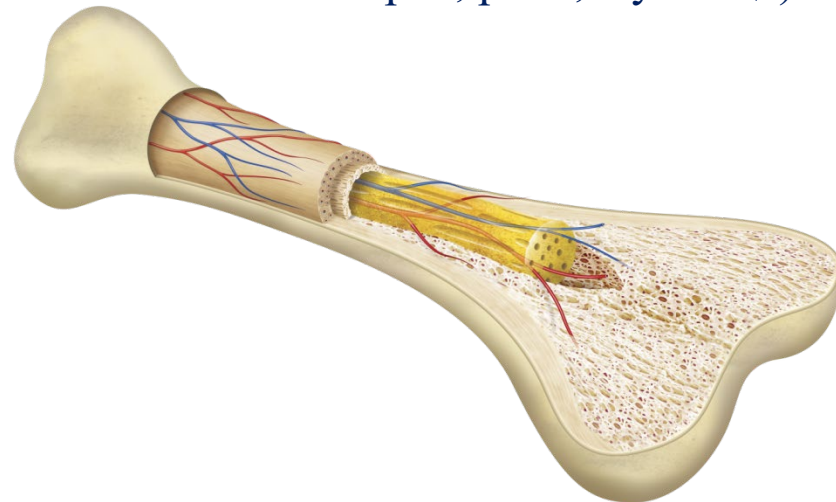
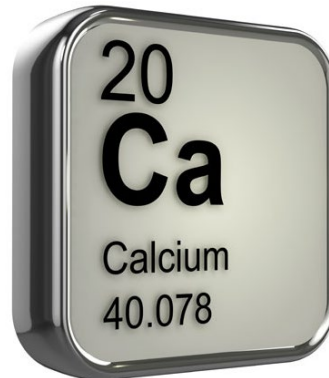

Lordosis

РАХИТИС

- болест која настаје због недостатка витамина Д и калцијума и поремећаја минерализације костију
- дете има деформације карлице, кичменог стуба и грудног коша и синдром х ногу
- кости су више склоне ломовима, а мишићи су млитави – што се најбоље уочава на трбуху, који је надуван и може се лако утиснути, млечни зуби ничу касније, а они трајни не стварају довољно зубне глеђи и дентина па су склонији настанку каријеса
- ПРЕВЕНЦИЈА:

витамин Д капи деци до две године, исхрана богата провитамином витамина Д и калцијумом (млеко и млечни производи, гљиве, зелено лиснато поврће, риба, жуманце)

РАВНИ ТАБАНИ

- деформитет који подразумева спуштен уздужни лук стопала
- дете има следеће тегобе: болове и грчеве у стопалу, нози и колену, нестабилност у скочном зглобу, неспретност при ходу или трчању, не могу дуго да ходају, нерадо трче, брзо се замарају, избегавају бављење физичким активностима, имају тешкоће са обућом
- УЗРОЦИ:

на појаву овог деформитета утиче пре свега наследни фактор, али и физичка неактивност, гојазност, неадекватна обућа

- ПРЕВЕНЦИЈА

деца са равним стопалом се не ослобађају часова физичког васпитања, треба да ходају боса по наравном терену, да хватају предмете прстима и по препоруци лекара да носе ортопедске улошке у обући

ШЕЋЕРНА БОЛЕСТ – ДИЈАБЕТЕС

- хронична метаболичка болест, коју карактерише **повећана концентрација глукозе у крви** услед **смањене продукције хормона инсулина** од стране панкреаса (тип 1 – јувенилни) или ако је ниво инсулина задовољавајући, **смањена способност ћелија да одговоре на присуство инсулина** (тип 2)

ШТА УЧИТЕЉ/ВАСПИТАЧ ТРЕБА ДА ЗНА?

- * Да ли неко дете има дијабетес?
- * Који тип дијабетеса дете има?
- * Како се лечи (исхрана, лекови, инсулин)?
- * Како да да инсулин?
- * Које су акутне компликације дијабетеса и како се могу спречити?